

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

A Program to Enhance Active Learning Management Competency for Teacher
under Surin Primary Educational Service Area Office 3

ภาวดี นามม่วง^{1*} ชัยยนต์ เพาพาน²

Phawadee Nammoung^{1*} Chaiyon Phaopan²

(Received: 2025-02-24; Revised: 2025-03-13; Accepted: 2025-03-14)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และ 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 335 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Master's Degree Student, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² Assistant Professor, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

*Corresponding Author Email: 66918102012@reru.ac.th

กลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อเทคโนโลยี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรมประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 2 กลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก Module 4 การใช้สื่อ เทคโนโลยี และ Module 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก 4) วิธีพัฒนา 5) การประเมินผลโปรแกรม ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรม, สมรรถนะ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research aimed to: 1) investigate the current state, desired state, and needs assessment for enhancing active learning management competency among teachers; and 2) develop a program to enhance active learning management competency for teachers under the Surin Primary Educational Service Area Office 3. The research employed mixed methods design, divided into two phases. Phase 1 which involved studying the current situation, the desired situation, and the necessary needs. The sample group included 335 school administrators and teachers, who were selected using stratified random sampling. The statistics used for data analysis included percentage, mean, and standard deviation. Phase 2 focused on developing an active learning management competency enhancement program and evaluating the program by five experts by purposive sampling. The research instruments included a questionnaire, a semi-structured interview, and an assessment form for evaluating the suitability and feasibility of the program. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI modified).

The results showed that the overall current state was at a moderate level. The area with the highest mean was active learning assessment. The overall desired state was at the highest level. The area with the highest mean was active learning management strategies. The priority of needs, from highest to lowest, was: active learning design, active learning management strategies, use of media and technology, active learning activity organization, and

active learning assessment, respectively. The program consisted of: 1) principles; 2) objectives; 3) content and activities comprising 5 modules: Module 1 - Active Learning Design, Module 2 - Active Learning Strategies, Module 3 - Active Learning Activities, Module 4 - Use of Media and Technology, and Module 5 - Active Learning Assessment; 4) development methods; and 5) program evaluation. The overall program evaluation indicated the highest level of suitability and feasibility

Keywords: Program, Competency, Active Learning Management

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรา 22 แนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในการ จัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและ การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ5) ทั้งนี้ในมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงความ แตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็นทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาอีกทั้งมีการประสานความ ร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดย ภาพรวมการจัดการ เรียนรู้มีความสำคัญหลายประการการดำเนินงานของผู้สอนตั้งแต่การวางแผนการจัดการ เรียนรู้จนสิ้นสุดการ ประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและเกิด ทักษะหรือ สมรรถนะต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (กุลิสรา จิตรขญาวณิช, 2562)

การศึกษาที่ปรากฏในปัจจุบันยังผูกพันกับเนื้อหาสูง การจดและการท่องจำยังมีอยู่สูง การทดสอบ ความจำยังปรากฏอยู่ทั่วไป ในขณะที่กระบวนการคิด กระบวนการทำความเข้าใจกับมนุษย์ กระบวนการทำความเข้าใจตนเองยังมีอยู่บ้าง การสอน การติว การกวดวิชาในลักษณะการสรุปเนื้อหาสาระยังมีอยู่อย่างกว้างขวาง (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2560) และเหตุผลสำคัญที่ผู้เรียน ยังไม่สามารถเรียนรู้ในยุคใหม่ว่า การสอนส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ซึ่งครูสอนเฉพาะความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงด้วยการบรรยาย และตำรา อีกทั้ง

ผู้เรียนขาดทักษะการคิดและการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) การศึกษาที่ปรากฏในปัจจุบันยังผูกพันกับ เนื้อหาสูง การจดและการท่องจำยังมีอยู่สูง การทดสอบความจำยังปรากฏอยู่ทั่วไป ในขณะที่ กระบวนการคิด กระบวนการทำความเข้าใจกับมนุษย์ กระบวนการทำความเข้าใจตนเองยังมีอยู่บ้าง การสอน การติว การกวดวิชาในลักษณะการสรุปเนื้อหาสาระยังมีอยู่อย่างกว้างขวาง (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2560) และเหตุผลสำคัญที่ผู้เรียนยังไม่สามารถเรียนรู้ในยุคใหม่ว่าการสอนส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ซึ่งครูสอนเฉพาะความรู้ที่ เป็นข้อเท็จจริงด้วยการบรรยาย และตำรา อีกทั้งผู้เรียนขาดทักษะการคิดและการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง สามารถสร้างนวัตกรรมบริหารจัดการในชั้นเรียนได้ดี การจัดการเรียนรู้เป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ดียอมทำให้ เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมี หลักการมีความรู้และมีทักษะจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความหมายและมีคุณค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจุบันนี้กระบวนการเรียนรู้ได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการ เรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ ประยุกต์ใช้ทักษะ เชื่อมโยงและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า หรือสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ มีทักษะการคิดเชิงระบบและพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ โดยในหลักการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียน เกิดความกระตือรือร้นในการจะทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและอย่างหลากหลาย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมอภิปราย มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร มีการนำเสนองานทางวิชาการเรียนรู้ในสถานการณ์ จำลอง รวมทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดเป็นการเรียนรู้อย่าง มีความหมาย (Meaningful Learning) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) และ (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559)กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การใช้ทั้งกิจกรรม วิธีการ หรือรูปแบบการสอน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น และเป็นนักคิดที่ไม่หยุดนิ่ง ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดการได้รับการปรึกษาชี้แนะ การนำความรู้ไปใช้ในการถอดบทเรียน การสะท้อนคิดรวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เกิด

แรงบันดาลใจ เกิดทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างทั่วถึง จากผลการดำเนินการจัดการศึกษาในช่วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข นั่นคือ ปัญหาคุณภาพผู้เรียนและปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน จากข้อมูลแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของหน่วยงานโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประจำปีงบประมาณ 2566 ผลจากการวิเคราะห์ พบปัญหาหลายประการ และปัญหาหลักคือ ด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพของผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์ จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2565 พบว่าผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (O-NET) ระหว่างระดับประเทศ กับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปีการศึกษา 2565 ในกลุ่มสาระภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 53.89 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 54.13 กลุ่มสาระภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 37.62 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 32.23 กลุ่มสาระคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 28.06 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 25.75 และกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 39.34 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 37.82 ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศ 3 วิชาและต่ำกว่าเป้าหมายที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้ตั้งไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2566) รวมไปถึง สถานศึกษาไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ และปัญหาด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการขาดแคลนครู ด้านประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ยังมีไม่เพียงพอ ปัญหาขาดการพัฒนาสื่อที่มีคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนอาจเป็นเพราะ ครูยังใช้วิธีการสอนในรูปแบบเดิม ครูขาดความรู้ในหลักการสอน วิธีการและเทคนิคการสอน ขาดความรู้ในการใช้สื่อและเทคโนโลยี ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพได้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพหรือ ด้านการพัฒนาครูยังไม่เพียงพอ ซึ่งการพัฒนาครูยังไม่มีกระบวนการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่ง (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) กล่าวว่า วิธีการพัฒนาครูสามารถดำเนินการได้หลายวิธี และหนึ่งในนั้น คือ วิธีการพัฒนาในรูปแบบของโปรแกรม เป็นชุดกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้น โดยการประยุกต์จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการ ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย และโปรแกรมการพัฒนามีส่วนทำให้บุคลากร ทำให้เกิด

การพัฒนาความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเป็นที่น่าพอใจ

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 นำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาต่อไป
2. ได้โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาครูในสถานศึกษาต่อไป
3. ได้แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในการวางแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. **ขั้นตอนดำเนินการ** สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน และวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

2. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 2,600 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 244 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,356 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยเทียบเคียงจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางของ Krejcie and Morgan (1970) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากรที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) เพื่อสุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จากจำนวนประชากร 2,600 คน เมื่อนำมาสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิจำแนกได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารจำนวน 31 คน และครูผู้สอนจำนวน 304 คน รวมกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 335 คน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล** เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยพบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 นำแบบสอบถามที่มีค่า IOC เป็นไปตามเกณฑ์ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correlation (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ระหว่างคะแนนรายข้อคำถามกับคะแนนรวมโดยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของคอนบราค (Cronbach' Alpha Coefficient) โดยเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้จะมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามสภาพปัจจุบันตั้งแต่ .219 - .665 และค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ตั้งแต่ 0.249 - 0.686 จากนั้นนำมา

หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ .896 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .909 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ออกหนังสือ/เพื่อส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสหัสรินทร์ เขต 3 ในการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างนำหนังสือเสนอผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสหัสรินทร์ เขต 3 เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสหัสรินทร์ เขต 3 ที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ Google form เนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด 483 คน และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสหัสรินทร์ เขต 3

1. ขั้นตอนดำเนินการ การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากศึกษานิเทศก์และครูผู้สอน ผู้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 5 คน รายการสัมภาษณ์ของตัวบ่งชี้ที่มีความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{modified}$ มากกว่าค่า $PNI_{modified}$ โดยรวมของแต่ละองค์ประกอบ ทั้ง 5 องค์ประกอบ ยกร่างโปรแกรมและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ศึกษานิเทศก์และครูที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ผู้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากศึกษานิเทศก์และครูในการให้สัมภาษณ์ และตกลงนัดหมายวัน เวลา สถานที่ให้สัมภาษณ์ โดยการไปพบและสัมภาษณ์โดยตรง และผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม โดยประสานส่งและขอรับคืนโดยตรงและผ่านช่องทางออนไลน์

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้ สื่อเทคโนโลยี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็น

องค์ประกอบของ สมรรถนะการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.89	0.49	ปานกลาง	4.76	0.41	มากที่สุด	0.647	1
2. กลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.97	0.42	ปานกลาง	4.87	0.35	มากที่สุด	0.639	2
3.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	2.92	0.42	ปานกลาง	4.72	0.43	มากที่สุด	0.599	4
4. การใช้สื่อและเทคโนโลยี	2.99	0.40	ปานกลาง	4.85	0.35	มากที่สุด	0.622	3
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก	3.21	0.47	ปานกลาง	4.65	0.47	มากที่สุด	0.448	5

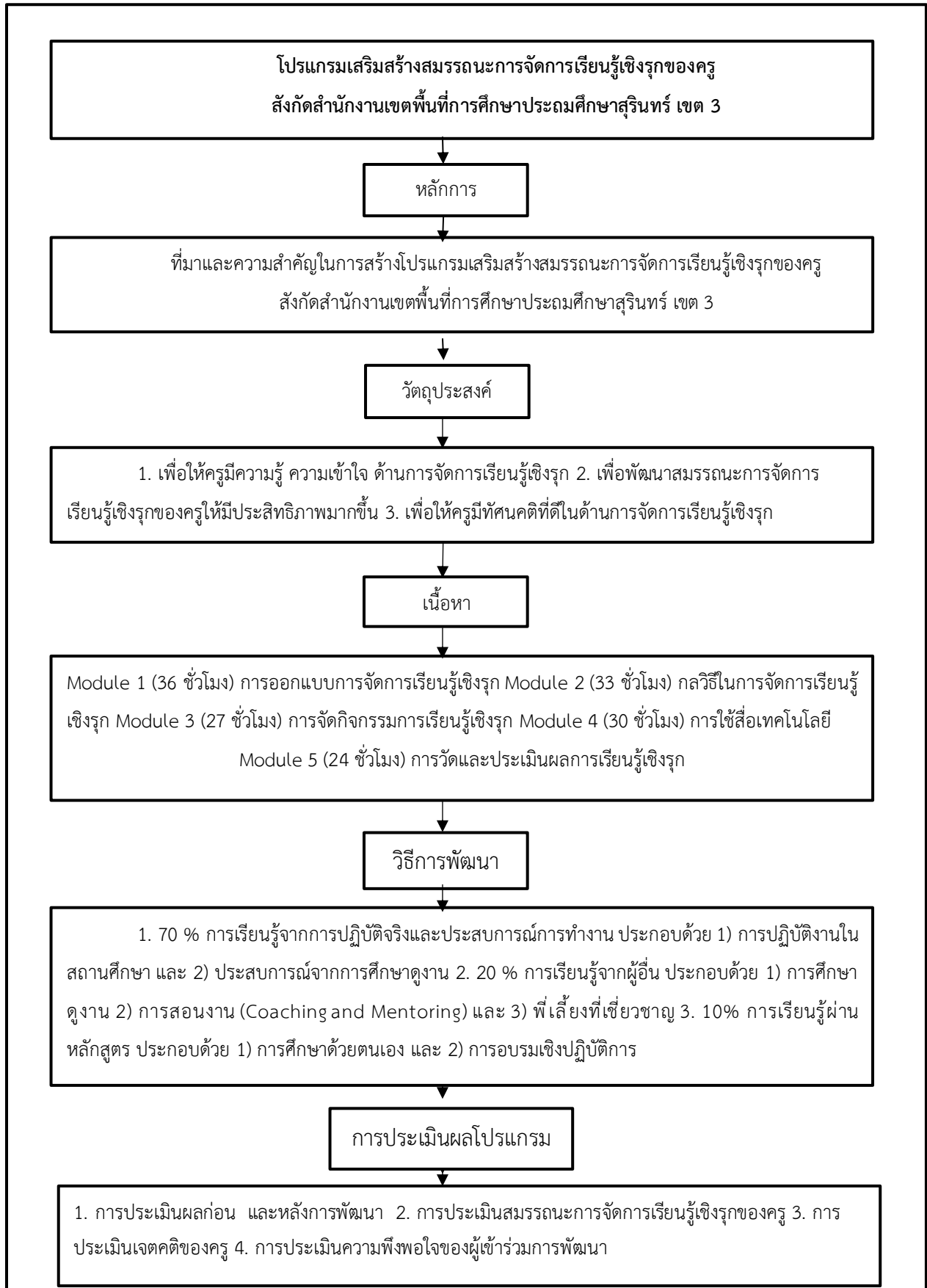

องค์ประกอบของ สมรรถนะการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
โดยรวม	3.00	0.44	ปาน กลาง	4.77	0.40	มาก ที่สุด	0.606	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ค่าเฉลี่ยรวม (PNI_{modified} = 0.606) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (PNI_{modified} = 0.647) กลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (PNI_{modified} = 0.639) การใช้ สื่อเทคโนโลยี (PNI_{modified} = 0.622) การจัด กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (PNI_{modified} = 0.599) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก (PNI_{modified} = 0.448) ตามลำดับ

2. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

โปรแกรม ประกอบด้วย 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหาและกิจกรรม 4. วิธีพัฒนา ใช้วิธีการพัฒนา 70 : 20 : 10 คือ 70 % การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและประสบการณ์การทำงาน ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติงานในสถานศึกษา และ 2) ประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน 20% การเรียนรู้จากผู้อื่น ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงาน 2) การสอนงาน (Coaching and Mentoring) และ 3) พี่เลี้ยงที่เชี่ยวชาญ 10% การเรียนรู้ผ่านหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การศึกษาดด้วยตนเอง และ 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการและ 5. การประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย 1) การประเมินผลก่อน และหลังการพัฒนา 2) การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3) การประเมินเจตคติของครู 4) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67) และ (S.D. = 0.51) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.79) และ (S.D. = 0.43) รายละเอียดโปรแกรมแสดงดังแผนภาพที่ 1

อภิปรายผล

จากการศึกษา ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจาก สภาพของครูในการเลือกใช้สื่อและ แหล่งการเรียนรู้ที่จะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การประเมินผลการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ การบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพ และวัยของผู้เรียน การจัดการกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มตัว การใช้สื่อ เทคโนโลยี ที่มีลักษณะที่น่าสนใจที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ และความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนยังไม่บรรลุผลตาม เป้าหมายที่ต้องการ และเจตนาของหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของ Stacy Zeiger (2015) ได้กล่าวว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการออกแบบการเรียนการสอน เป็นการวางเค้าโครงของการสอนของครู ที่ทำให้เห็นภาพรวมของการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้วิธีการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การใช้เทคโนโลยี เป็นสื่อในการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีของผู้เรียน และการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อาจเนื่องมาจากครูยังขาดการ วิเคราะห์ความต้องการ ความถนัดผู้เรียน ให้มีความสอดคล้องกับบริบทสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา รวมถึงการ กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมด้านความรู้ กระบวนการ และเจตคติ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ ออกแบบการ เรียนกับระดับของผู้เรียนประยุกต์ และบูรณาการการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนที่หลากหลายเหมาะสม การไม่คำนึงถึงกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ความ สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ความต้องการ และเหมาะสมกับศักยภาพ และวัยของผู้เรียน การ เลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่จะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สอดคล้อง กับแนวคิดของ Smith & Ragan (1999) ได้เสนอตัวบ่งชี้ของการออกแบบการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงผลการเรียนรู้ ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ การออกแบบการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

มากกว่ากระบวนการสอน ต้องการรู้จักประยุกต์ใช้หลักการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน และเนื้อหาสาระ และมีการประเมินผลครอบคลุม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัทนาภา บุคติสี (2565) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก ครูมีความต้องการการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การเลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายที่ การจัดสภาพแวดล้อม ทางการเรียนรู้โดยการบูรณาการใช้เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ การใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมี โอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวร่างกายในรูปแบบที่ หลากหลาย การวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายวัดให้ครอบคลุมทุกด้านตามสภาพจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร (2564) การออกแบบการเรียนรู้ เป็นกระบวนการวางแผนการสอนอย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์องค์ความรู้ประกอบการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนการสอน สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผล เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดี จะช่วยผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบ บรรลุจุดมุ่งหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัทนาภา บุคติสี (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

เมื่อพิจารณารายด้านที่พึงประสงค์มากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านกลวิธีในการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก อาจเนื่องมาจากครูต้องการนำกลวิธีการสอนหรือการใช้สื่อเป็นฐานที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดอภิ ปราย ทักษะคิดเชิงบวกและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมและ ประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ด้วยการใช้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้หรือกลวิธีต่าง ๆ มาผสมผสานกันเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสปรึกษาหารือเกี่ยวกับข้อ คำถามหรือใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้กลวิธีจัดการเรียนรู้ที่ หลากหลายในการส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนภายใต้สภาพบรรยากาศที่เหมาะสม และ ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพจริง การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้โดยการบูรณา การใช้เทคโนโลยี

และแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการริเริ่มใช้วิธีการใหม่ ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) กล่าวว่า กลยุทธ์ (Strategies) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก็คือ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มตัว ทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ อนุสรณ์ เฉลิมศรี (2563) ได้กล่าวไว้ว่า กลวิธีการสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีหลากหลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีมีลักษณะข้อดีที่แตกต่างกัน วิธีที่ครูนำมาใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรุ่นนั้นไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ครูสามารถเลือกใช้เทคนิคการเรียนรู้หรือกลวิธีต่าง ๆ มาผสมผสานกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nelson, Nicol; Bramwell-Lalor, Sharon (2023) ได้วิจัยเรื่องการนำวิธีการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางและใช้กิจกรรมการเรียนรู้อย่างเชิงรุกในชั้นเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในวิชาชีววิทยา พบว่า การสอนแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางและใช้กิจกรรมการเรียนรู้อย่างเชิงรุกกระตุ้นในชั้นเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในวิชาชีววิทยา เป็นการนำเสนอวิธีการที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างมากในการเรียนรู้และใช้กิจกรรมที่กระตุ้นความคิดและการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มประสิทธิภาพในการเรียนวิชาชีววิทยาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stephen, Ellis & Martlew (2010) ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนประถมศึกษา ในประเทศอังกฤษ ครูมีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้ชี้แจงกิจกรรมให้นักเรียนเข้าร่วม พบว่าหลังจากครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมและโต้ตอบด้วยวาจาผ่านการลงมือปฏิบัติและการเคลื่อนไหว และเรียนรู้ได้มากขึ้น

1.3 ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีความต้องการมากที่สุด คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อาจเนื่องมาจากครูต้องการให้มีการวิเคราะห์ความต้องการ ความถนัดผู้เรียน และความสอดคล้องกับบริบทสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้เหมาะสมกับผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้ที่คำนึงถึงกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ การเลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายที่จะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประเมินผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Smith & Ragan (1999) กล่าวว่า การออกแบบการเรียนการสอนสมควรคำนึงถึงเพื่อช่วยให้การออกแบบการเรียนการสอนมีคุณภาพ คำนึงถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมาย จุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้มากกว่ากระบวนการ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ การรู้จักประยุกต์ใช้หลักการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียนและเนื้อหาสาระ ใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลาย ควร

เลือกใช้สื่อที่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความแตกต่างการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทนิภา บุตติสี (2565) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้มีความต้องการมากที่สุด รองลงไปได้แก่ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ดังนี้

2.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ควรให้ความสำคัญกับ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้ สื่อเทคโนโลยี และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ในการนำไปทำโปรแกรมพัฒนา ซึ่งโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม 4) วิธีพัฒนา ใช้วิธีการพัฒนา 70 : 20 : 10 คือ 70 % การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและประสบการณ์การทำงาน ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติงานในสถานศึกษา และ 2) ประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน 20 % การเรียนรู้จากผู้อื่น ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงาน 2) การสอนงาน (Coaching and Mentoring) และ 3) พี่เลี้ยงที่เชี่ยวชาญ 10% การเรียนรู้ผ่านหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงานตนเอง และ 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการและ 5) การประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย 1) การประเมินผลก่อน และหลังการพัฒนา 2) การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3) การประเมินเจตคติของครู 4) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา โพธิ์ศรี (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Module 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดและการปฏิบัติ Module 3 การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ Module 4 การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติงานจริง โดยจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 และ 5) การประเมินผล โปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความรู้ ความเข้าใจ ก่อน-หลังการพัฒนา การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการพัฒนา

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่ามีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรมที่มีองค์ประกอบได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม วิธีการพัฒนา และการประเมินผล สามารถนำไปพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพ์ศนิตา จึงสุทวิงษ์ (2563) สรุปได้ว่าโปรแกรม หมายถึงกิจกรรมที่มีการวางแผนไว้อย่างเป็นขั้นตอน มีรายละเอียดของแนวทางการพัฒนาโดยการเชื่อมโยงหลักการแนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กชภัทร์ สงวนเครือ (2562) ได้วิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา โพธิ์ศรี (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผล การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น มีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนา ดังนี้

1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้ผู้บริหารและครู ควรให้ความสำคัญกับการเลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายที่จะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประเมินผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รู้จักประยุกต์ และบูรณาการการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับศักยภาพ และวัยของผู้เรียน

1.2 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารและครูควรมุ่งนำกลวิธีการสอน ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้หรือกลวิธีต่าง ๆ มาผสมผสาน การใช้สื่อเป็นฐานที่หลากหลาย จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ โดยการบูรณาการใช้เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการริเริ่มใช้วิธีการใหม่ ๆ หรือได้ประสบการณ์ใหม่จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ การค้นคว้าเพิ่มเติมจากสื่อการสอนและประสบการณ์แล้วนำความรู้มาสรุปเป็นแนวคิดร่วมกัน

1.3 จากผลการศึกษาความสำคัญลำดับความต้องการจำเป็น ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความต้องการสูงมากเป็นอันดับที่หนึ่ง ทั้งนี้ผู้บริหารและครูควรมีการกำหนดเนื้อหาสาระให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ความต้องการ สามารถประยุกต์ และบูรณาการการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับศักยภาพ และวัยของผู้เรียน เลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายที่จะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประเมินผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รู้จักประยุกต์ และบูรณาการการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับศักยภาพ และวัยของผู้เรียน การนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ไปใช้นั้น สามารถปรับเวลาในการพัฒนาแต่ละขั้นตอน อาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและควรพัฒนาให้ครบทุกขั้นตอนตามโปรแกรมที่วางไว้

1.4 จากผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำโปรแกรมไปใช้และพัฒนา สมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ตามหลักการพัฒนา 70: 20: 10 เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรทำการศึกษา แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.2 จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรทำการศึกษา ปัจจัยที่ ส่งผลต่อกลวิธีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.3 จากผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม และนำโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการพัฒนาครูต่อไป

2.4 จากผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม และนำโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการพัฒนาครูต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กษภัทร์ สงวนเครือ. (2562). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดอกเตอร์เคน, 1(1), 1-27. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/article/view/256151>
- กุลิสรา จิตรขญาวนิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning. ทริปเพิ้ลเอ็ดดู เคชั่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่9). สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุง (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์ศนิดา จิงสุทิวังษ์. (2563). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักวิชาการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2560). การศึกษาไทย 4.0: ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 4). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2553). คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้. เทียนวัฒนา พรรัตน์ตั้ง.

- ยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 7(8), 230-243.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/246263>
- วัธนวิภา บุคดีสี และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(1), 56-68.
<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe/article/view/2434>
- วาสนา โพธิ์ศรี และสินธะวา คามดิษฐ์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(2), 27-41.
<https://so20.tci-thaijo.org/index.php/JAD/article/view/19>
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา : กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. หจก. ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. (2566). รายงานผลการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2557-2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จังหวัดกำแพงเพชร. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร.

- อนุสสรณ์ เณิมศรี. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Nelson, N., & Bramwell-Lalor, S. (2023). Implementing student-centered, active Learning instructional strategies in a grade 10 biology classroom. *International Journal of Research in Teacher Education (IJRTE)*, 14(4), 17- 36. <https://ijrte.inased.org/makale/4279>
- Stephen, C., Ellis, J., & Martlew, J. (2010). Taking active learning into the primary school: A matter of new practices?, *International Journal of Early Years Education*, 18(4), 315-329. https://www.researchgate.net/publication/233260044_Taking_active_learning_into_the_primary_school_A_matter_of_new_practices
- Zeiger, S. (2015). *English Education*. Miami University.
- Smith, P. L. & Ragan, T. J. (1999). *Instructional design* (2nd ed.). Prentice Hall.